

<http://poradnik.ngo.pl/wiadomosc/2144583.html>

Od 31 marca 2018 łatwiej założysz spółdzielnię socjalną

Ustawa o zmianie ustawy o spółdzielniach socjalnych oraz niektórych innych ustaw została podpisana przez prezydenta. Przepisy wejdą w życie 3 miesiące po opublikowaniu – ostatniego dnia marca 2018 r. Zobacz na czym polegają ułatwienia w zakładaniu i prowadzeniu spółdzielni socjalnych.

Projekt ustawy o zmianie ustawy o spółdzielniach socjalnych oraz niektórych innych ustaw trafił do Sejmu pod koniec sierpnia 2017 r. Był projektem rządowym. Posłowie pracowali nad projektem przez całą jesień i ostatecznie uchwalono go 15 grudnia 2017 r. Opublikowany 30 grudnia wejdzie w życie 3 miesiące później. Mimo stosunkowo długich prac, podstawowe założenia tego obszernego (uzasadnienie opisywało 28 zmian) projektu zostały zachowane.

Poniżej zbieramy najważniejsze zmiany w funkcjonowaniu spółdzielni socjalnych, które zaczną obowiązywać pod koniec marca 2018 r.

Przypomnienie: NGO tworzą spółdzielnie socjalne

Ustawa o spółdzielniach socjalnych funkcjonuje od przeszło 10 lat. Pozwala na tworzenie spółdzielni socjalnych, które łączą cechy przedsiębiorstwa i organizacji pozarządowej. Spółdzielnie działają na rzecz reintegracji zawodowej i społecznej osób wykluczonych np. bezrobotnych czy niepełnosprawnych. Na początku mogły być powoływane do życia tylko przez osoby wykluczone, z czasem przepisy zaczęto liberalizować, a od 2009 r. spółdzielnie socjalne mogą zakładać organizacje pozarządowe (a także jednostki samorządu terytorialnego i kościelne osoby prawne).

W pewnych obszarach spółdzielnie socjalne zrównane są z organizacjami pozarządowymi. Mogą m.in. prowadzić płatną i nieodpłatną statutową działalność pożytku na zasadach określonych w ustawie o pożytku, a także korzystać z pomocy wolontariuszy (również na zasadach z ustawy pożytkowej). Mogą też konkurować z fundacjami i stowarzyszeniami w konkursach na realizację zadań publicznych.

Łatwiej na starcie. Trzy osoby zakładają spółdzielnię socjalną

Od 31 marca 2018 r. do założenia spółdzielni socjalnej potrzebne są trzy osoby. Spółdzielnie zakładają osoby fizyczne lub osoby prawne (w tym NGO). Kiedy robią to osoby fizyczne musi być ich trzy. Wcześniej – przed opisywaną nowelizacją – na początku musiało się zebrać pięć osób. Jednak nadal będzie tak, że spółdzielnia docelowo jest podmiotem gdzie współpracuje ze sobą co najmniej pięciu członków.

Spółdzielnia powołana do życia przez 3 osoby będzie musiała w ciągu 12 miesięcy przyjąć w poczet członków kolejne dwie osoby i to z kręgu wykluczonych.

Chodzi o osoby wymienione w art. 4 ust. 1 ustawy czyli osoby bezrobotne, osoby, o których mówi ustawa o zatrudnieniu socjalnym, niepełnosprawne, osoby do 30. roku życia oraz po ukończeniu 50. roku życia, bez zatrudnienia i posiadające status osoby poszukującej pracy. Opisana tu lista wykluczonych z art. 4 ust. 1 w wyniku nowelizacji wzbogaca się o trzy nowe kategorie: opiekunów

niepełnosprawnych, poszukujących pracy i osoby usamodzielniane, czyli opuszczające placówki opiekuńcze, rodziny zastępcze itp.

Pełna lista wykluczonych z art. 4 ust. 1 ustawy o spółdzielniach socjalnych od 31 marca 2018 r.

- 1) osoby bezrobotne, w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. Nr 99, poz. 1001, z późn. zm.),
- 2) osoby, o których mowa w art. 2 pkt 1a i 1b ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz.U. z 2011 r. Nr 43, poz. 225, z późn. zm.),
- 3) osoby niepełnosprawne, w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. Nr 123, poz. 776, z późn. zm.),
- 4) osoby do 30. roku życia oraz po ukończeniu 50. roku życia, posiadające status osoby poszukującej pracy, bez zatrudnienia w rozumieniu ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy
- 5) osoby, o których mowa w art. 49 pkt 7 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- 6) osoby poszukujące pracy niepozostające w zatrudnieniu lub niewykonujące innej pracy zarobkowej,
- 7) osoby usamodzielniane, o których mowa w art. 140 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 r. poz. 697, 1292 i 2217)

Spółdzielnie socjalne to nie tylko wykluczeni

Będzie to więc kolejna nowelizacja z serii nowelizacji wprowadzających ułatwienia na początku życia spółdzielni. W 2006 r. wszyscy członkowie założyciele spółdzielni musieli być osobami wykluczonymi (osobami bezrobotnymi, osobami niepełnosprawnymi oraz osobami opisywanymi przez ustawę o zatrudnieniu socjalnym). Następnie poszerzono krąg założycieli o osoby niezagrożone wykluczeniem, pod warunkiem, że nie stanowią one więcej niż 50% ogólnej liczby założycieli. W 2015 r. poszerzono listę wykluczonych (z art. 4 ust. 1). W nowelizacji z 15 grudnia 2017 r. zmniejsza się liczbę osób wymaganą do założenia spółdzielni, przy czym wydaje się, że już bardziej zmniejszyć się tej liczby nie da oraz dodaje nowych wykluczonych.

Charakter ułatwień mają też zmiany dotyczące tych członków spółdzielni, którzy nie są osobami wykluczonymi. Poprzednio ustawa przewidywała, że takie osoby współtworzą spółdzielnię ponieważ posiadają specjalne kwalifikacje, których brak osobom wykluczonym. Nowelizacja likwiduje ten wymóg, uelastycznia więc zasady uzyskiwania członkostwa w spółdzielniach przez osoby niezagrożone wykluczeniem społecznym.

Łatwiej (bo z udziałem mniejszej liczby wykluczonych) będzie też zakładać spółdzielnie działające w określonym zakresie np. świadczące usługi pomocy społecznej, pomoc niepełnosprawnym czy opiekujące się dziećmi do lat trzech.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy „Przedmiotem działalności spółdzielni socjalnej jest prowadzenie wspólnego przedsiębiorstwa w oparciu o osobistą pracę członków oraz pracowników spółdzielni socjalnej. Przed nowelizacją artykuł ten wymieniał tylko członków. Takie włączanie pracowników następuje jeszcze w innych miejscach ustawy (np. w art. 2 ust. 3 wymieniającym kolejne obszary działalności spółdzielni).

Konsorcja spółdzielni socjalnych

Wraz z nowelizacją pojawiają się przepisy regulujące zawieranie konsorcjów między spółdzielniami socjalnymi (a także spółdzielniami i innymi podmiotami). W praktyce testowano już podobne działania. Autorom nowelizacji chodziło jednak o to, żeby przedstawić wzorzec, stworzyć dla tych działań ramy prawne, a przez to spopularyzować ten sposób współpracy między spółdzielniami.

Spółdzielnie socjalne konkurują na rynku z innymi podmiotami gospodarczymi. Spółdzielnie tworzone są przy dużym udziale osób wykluczonych – to osoby które wcześniej (z różnych powodów) rynek odrzucił - nie jest im więc łatwo konkurować z firmami. Konsorcjum łączy siły spółdzielni w celu realizacji konkretnych przedsięwzięć. Zwiększa ich potencjał finansowy i organizacyjny.

Przepisy o konsorcjach zawiera nowo dodawany artykuł 15b. Wyjaśnia on cele tworzenia konsorcjów i kto może przystąpić do konsorcjum - oprócz spółdzielni socjalnej mogą to być m.in. organizacje pozarządowe (w rozumieniu ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie), jeśli prowadzą warsztaty terapii zajęciowej, zakłady aktywności zawodowej, centra lub kluby integracji społecznej. W art. 15b wyliczono także elementy, które powinna zawierać umowa konsorcjum spółdzielczego.

Zgodnie z art. 15b ust. 2 „Konsorcjum spółdzielcze może ubiegać się o udzielenie zamówienia na zasadzie wspólnego występowania w zamówieniach publicznych oraz zapytaniach ofertowych, do których nie stosuje się przepisów ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych.

[Ustawa z dnia 15 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o spółdzielniach socjalnych oraz niektórych innych ustaw \(Dz.U. z 2017 r. poz. 2494\)](#)

[Ustawa z dnia 15 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o spółdzielniach socjalnych oraz niektórych innych ustaw - podpisana 28 grudnia 2017 r., informacja ze strony prezydent.pl](#)

[Rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy o spółdzielniach socjalnych oraz niektórych innych ustaw, przebieg procesu legislacyjnego, sejm.gov.pl](#)

Jak wspomniano na początku projekt ustawy o zmianie ustawy o spółdzielniach socjalnych był obszerny – w uzasadnieniu wymieniono i scharakteryzowano 28 zmian, pomijając przy tym zmiany porządkujące czy doprecyzowujące. Powyżej nie opisaliśmy więc wszystkich elementów nowelizacji, a tylko jej (naszym zdaniem) najważniejsze fragmenty.

Nowelizacja zmienia też inne ustawy m.in. ustawę o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych i ustawę o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. W zmienianych ustawach poszerzono możliwości korzystania przez spółdzielnie socjalne z funduszy opisanych w tych aktach.